

Arviointikertomus vuodelta 2024

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja arviointimenettely

Kunnanvaltuuston asettama tarkastuslautakunta vastaa hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämisestä sen mukaan kuin kuntalain 121 § ja 125 § sekä Pälkäneen kunnan hallintosäännön 88 § määräävät. Tarkastuslautakunnan tehtävät on lueteltu ja työsuunnitelma esitetty arviointisuunnitelmassa vuosille 2022–2025, joka on tuotu tiedoksi valtuustolle 31.1.2023 (4 §).

Lautakunnan kokoonpano on seuraava:

jäsen	varajäsen
Kankila Jyri, pj	Vaismaa Kalle
Ohtonen Raimo, vpj	Ahola Teemu
Aspila Taina	Aspila Miia
Linnainmaa Pekka	Lehto Kati
Manni Tessa	Lehtola Henri
Saarinen Katja	Tauranen linamaria
Salakka Veli-Matti	Rulja Matti

Lautakunta toimii yhteistyössä kunnan vastuullisen tilintarkastajan Mari Säynätjoen kanssa.

Lautakunta on seurannut eri toimialojen toimintaa arviointisuunnitelmaan kirjatun työnjaon mukaisesti:

elinvoimalautakunta Tessa Manni
sivistyslautakunta Pekka Linnainmaa ja Taina Aspila
tekninen lautakunta Raimo Ohtonen ja Veli-Matti Salakka
rakennus- ja ympäristöjaosto Katja Saarinen ja Jyri Kankila
sidonnaisuusilmoitukset Jyri Kankila

Lautakunta on antanut vuosittaisen tiedonannon sidonnaisuusilmoituksista valtuustolle 25.11.2024 (§ 59).

Arvioitavan vuoden 2024 tilinpäätös toimintakertomuksineen on asiakirja, josta ilmenevien tietojen perusteella arviointi ensisijaisesti on suoritettu. Muita keskeisiä arvioinnin perustana olevia asiakirjoja ovat kunnan henkilöstökertomus vuodelta 2024 ja hyvinvointitilinpäätös vuodelta 2024. Kunnanhallitus on käsitellyt mainitut asiakirjat kokouksessaan 24.3.2025. Lisäksi tarkastuslautakunta on arviointityötä tehdessään kuullut kunnan viranhaltijoita ja Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n hallituksen puheenjohtajaa.

2. Tarkastuslautakunnan aiempien suositusten toteutuminen

Edellisessä arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta totesi, että kunnan vastuut ja riskit Pälkäneen Valokuitu Oy:lle myönnettyissä lainoissa, lainatakauksissa ja pääomasijoituksissa olivat merkittävät suhteessa kunnan talouden kokoon, mihin myös tilintarkastaja oli kiinnittänyt huomiota. Lautakunta totesi, että kuntaomistajan tulee seurata yhtiön talouskehitystä tiiviisti ja pohtia omistajuutensa jatkuvuutta avoimesti. Mainittu taloudellinen riski on sittemmin saatu purettua myymällä Pälkäneen Valokuitu Oy:n verkko ja liiketoiminta.

Tarkastuslautakunta suositti, että esityslistojen ja pöytäkirjojen julkaisemisen tietojärjestelmän muuttumisen myötä lyhentyneitä pöytäkirjojen esillä oloa tietoverkossa pidennettäisiin. Pöytäkirjojen nettinäkyvyys on nyt pidennetty kestäämään kaksi vuotta.

3. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

3.1 Yleistä

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen, osittainen toteutuminen tai toteutumatta jääminen on kattavasti kuvattu tilinpäätöksessä. Tässä arviointikertomuksessa ei toisteta niitä yksityiskohtaisesti vaan kommentoidaan eräitä huomionarvoisia kohteita.

3.2 Talousarvion toteutuminen

Tilikauden alijäämä oli 512 049,64 euroa, kun alkuperäisessä talousarviossa alijäämäksi arvioitiin noin 71 000 euroa. Alijäämä muodostui kuitenkin pienemmäksi kuin muutetussa talousarviossa ennakoitiin, mihin vaikutti mm. verotulojen suotuista kehitys.

Taseeseen kertynyt ylijäämä on edelleen korkealla tasolla (18,5 miljoonaa euroa = 2971 euroa/asukas), mikä osaltaan mahdollistaa tarpeellisten investointien toteuttamisen lähivuosina.

Pälkäneen talouden tunnusluvut ovat nyt hyviä, mutta kuten valtuusto on todennut talouden tasapainotusohjelman (hyväksytty valtuuston kokouksessa 27.1.2025) yhteydessä, tuloja ja menoja on lähivuosina sopeutettava toisiinsa.

3.3 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toimintakertomuksessa on kuvattuna eri toimialojen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen havainnollisesti liikennevalovärein. Kokonaisuutena tarkastellen toiminnalliset tavoitteet on saavutettu hyvin, ja saavuttamatta jäämisessä on tyypillisesti ollut kysymys tavoitetasosta osittaisesta saavuttamisesta, hankkeiden valmistumisen lykkääntymisestä tai ylivoimaisista esteistä. Huolestuttavimpia ja ehkä vaikeimmin korjattavia tavoitteista jäämisiä ovat suoraan kuntalaisten hyvinvointia kuvaavat asiat, kuten kunnan henkilöstön sairauspoissaolojen lisääntyminen, poissaolojen lisääntyminen perusopetuksen yläluokilla ja koululaisten fyysistä toimintakykyä mittaavien Move!-testitulosten heikkeneminen entisestään.

3.4 Huomioita konsernitilinpäätöksestä ja kunnan yhtiöiden tilasta

3.4.1 Pälkäneen Asuntotuotanto Oy

Pälkäneen Asuntotuotannon isännöinti ja toimitusjohtajuus hankittiin Kiinteistötahkola Oy:ltä vuoden 2023 lopulle asti, jolloin se siirtyi kuntakonsernin oman henkilöstön hoidettavaksi.

Kuntaomistajalle selvisi syksyllä 2024, että yhtiön talous ja sen hoitaminen on heikommalla tolalla kuin tunnuslukuista oli suoraan ollut näkyvissä. Kassatilanteen tosiasiallista kriisiytymistä peitti se, että jo Kiinteistötahkolan aikana oli nostettu Kutojantien remonttiin kohdistettu laina kokonaisuudessaan yhtiön käyttötilille ennen kuin remontti oli vielä alkamassa. Kiinteistötahkola korvasi yhtiölle tästä aiheutuneen korkotappion, mutta remontin viivästymisen vuoksi korkotappiota kertyi vielä lisää. Kyseisiä lainavaroja myös käytettiin muiden kohteiden akuutteihin korjauksiin. Sen enempää entinen kuin nykyinenkään toimitusjohtaja ei ole antanut riittävän selvää kuvaa yhtiön talouden tilasta yhtiön hallitukselle, eikä hallitus myöskään ole vaatinut riittävää talouden raportointia ja suunnittelua.

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n vaikean taloustilanteen perussyynä on pitkän ajan kuluessa kasaantunut korjausvelka eli asuntojen remontoinnin laiminlyönti aiempina vuosikymmeninä. Taloutta ovat rasittaneet myös suuret vuokrarästit ja ainakin tilapäisesti alentunut asuntojen käyttöaste, joka on johtunut asumistukisäännösten tiukkenemisestä. Kymmenet vuokralaiset ovat joutuneet asumistukimuutosten vuoksi etsimään pienempiä ja halvempia asuntoja, eikä niitä useimmiten ole voitu osoittaa yhtiön kohteista. Koska yhtiön strategisena tarkoituksena on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen edullisia vuokra-asuntoja tarjoamalla, voidaan näitä pakkomuuttoja myös pitää strategisena epäonnistumisena, joskin valtion eikä kunnan toimenpiteistä johtuvana.

Kunnanhallitus on reagoinut yhtiön taloustilanteeseen ensinnä teettämällä konsulttiyhtiö KPMG:llä mallinnuksen yhtiön taloudellisesta tilanteesta ja sen oletettavasta kehityksestä tulevana vuosina. 17.2.2025 (§ 18) kunnanhallitus käynnisti yhtiön omistajastrategian laadinnan. Kokouksessaan 12.5.2025 (§ 77) kunnanhallitus hyväksyi omistajastrategian, johon sisältyy mm. se, että yhtiön on laadittava liiketoimintasuunnitelma 31.10.2025 mennessä. Kunta myös ilmoittaa olevansa valmis pääomittamaan yhtiötä kertaluonteisesti talouden hallintaan ja tasapainoon saattamiseksi ja kassan vahvistamiseksi erikseen päätettäväksi tuotavan suunnitelman mukaan.

Vaalikauden vaihtuessa yhtiölle valitaan uusi hallitus kesällä 2025. Yhtiön tulevaisuuden kannalta on välttämätöntä, että sille saadaan hallitus, joka on kykenevä ja motivoitunut seuraamaan ja ohjaamaan yhtiön taloutta ja noudattamaan uutta omistajastrategiaa.

3.4.2 Pälkäneen Valokuitu Oy

Pälkäneen Valokuitu Oy:n liiketoiminta ja kuituverkko on myyty Global Connect Oy:lle kesällä 2025. Yhtiön lainat kunnalle ja rahalaitoksille on kaupan jälkeen maksettu pois. Yhtiö jatkaa

olemassaoloon vielä siihen asti, kun kaupan takuusummat vapautuvat lokakuussa 2027. Yhtiön myynti on ollut kuntakonsernin talouden kannalta onnistunut ja hyvin hoidettu toimenpide.

4. Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Pälkäneen nykyisessä kuntastrategiassa hyvinvointi on yksi kolmesta keskeisestä painopistealueesta. Strategiassa hyvinvoinnin kokonaisuus muodostuu kolmesta osatekijästä, jotka ovat

- 1) Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy
- 2) Kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden
- 3) Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi.

Hyvinvointi- ja terveystavoitteet sisältävä Pälkäneen kunnan laaja hyvinvointikertomus hyväksyttiin valtuustossa 13.12.2022 (60 §). Hyvinvointikertomus sisältää selvityksen väestön hyvinvoinnin kehityksestä valtuustokaudella 2017–2021 ja hyvinvointisuunnitelman kaudelle 2021–2025.

Hyvinvointityöryhmän (Hyte-ryhmä) puheenjohtajana on toiminut sivistysjohtaja. Hyvinvointityön koordinoinnista käytännössä vastaa hyvinvointikoordinaattori. Sivistyslautakunta on hyväksynyt hyvinvointitilinpäätöksen vuodelta 2024 kokouksessaan 11.3.2025 (§ 21).

Hyvinvointityöryhmä kerää tietoa väestön hyvinvoinnista kansallisista ja alueellisista tietopankeista, kuten Kouluterveyskyselystä ja THL:n ylläpitämän SotkaNet-järjestelmän tilastotietokannoista. Kouluterveyskysely toteutettiin viimeksi 2023 ja toteutetaan seuraavan kerran 2025. Kuntien terveydenedistämisen aktiivisuutta mittaavien TEA-viisareiden yhteisarvosana Pälkäneellä 2024 oli 61, kun kuntastrategiassa asetettuna tavoitetasona on päästä yli kuntien keskitason (70). Huolestuttava piirre Pälkäneen nuorison hyvinvoinnin ja terveyden kannalta on se, että fyysistä toimintakykyä kuvaavat Move!-tulokset olivat vuonna 2024 hälyttävän huonot ja heikentyneet edellisvuodesta.

Vuonna 2024 laadittuja uusia, hyte-toimintaa ohjaavia asiakirjoja ovat Pälkäneen kunnan kulttuurisuunnitelma 2024–2030 ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelma.

Hyte-toiminnalla on onnistuttu tavoittamaan monipuolisesti eri ikäryhmiä. Testamenttivaroilla palkattu terveysliikuntakoordinaattori on jatkanut helposti saavutettavien liikuntapalvelujen luomista ikäihmisille. Myös ikäihmisille tarkoitettujen konserttien järjestämistä on jatkettu. Syksyllä 2024 käynnistyi kolmevuotinen Oiva Pälkäne -hanke, jonka tavoitteena on kehittää työ- ja koulutuselämän ulkopuolella olevien 18–64-vuotiaiden pälkäneläisten osallisuutta ja aktiivisuutta ryhmätoiminnan ja yksilöohjauksen keinoin. Nuorimmille kuntalaisille on tarjottu liikuntapalveluja yhteistyössä yhdistysten kanssa Perhesähly-toiminnassa, joka on suunnattu 3–5-vuotiaille ja heidän vanhemmilleen. Esteettömän luontoreitin valmistuminen Luopioisiin on osaltaan parantanut eri ikäisten ja eri kuntoisten kuntalaisten mahdollisuuksia luontoliikuntaan.

5. Muita huomioita

Tarkastuslautakunnan tietoon on tullut kaksi teknisen lautakunnan kilpailuttamaa hankintaa, jotka koskevat vuoden 2024 aikana kunnalle tehtyjä töitä ja jotka ovat päätyneet kiistanalaisiksi kunnan ja yrityksen välillä. Tarkastuslautakunta ei ota kantaa siihen, miten nämä keskeneräiset asiat tulisi ratkaista, mutta pitää välttämättömänä arvioida hallinnollisia menettelytapoja kyseisten hankintojen yhteydessä.

Tekninen lautakunta valitsi 23.10.2023 (§ 92) urakoitsijat hoitamaan kunnan kiinteistöjen ulkoalueiden talvikauden 2023–2024 kunnossapitotyöt, mukaan lukien hiekan poisto keväällä. Tarjousten jättöaika hankintaportaali Hilmassa oli ollut 26.9.–12.10.2023. Onkkaalassa sijaitsevien kiinteistöjen osalta ei sopimusta kunnossapitotöistä allekirjoitettu missään vaiheessa, vaan urakan yksityiskohdista pyrittiin sopimaan teknisen toimen ja yrittäjän välillä teknisen lautakunnan tekemän hankintapäätöksen jälkeen. Teknisen toimen kanssa käymänsä suullisen ja sähköpostiviestinnän perusteella yrittäjä on kuitenkin katsonut kyseiset työt häneltä tilatuiksi ja on suorittanut ne. Vielä arviointikertomusta hyväksyttäessä on tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan ollut kiistanalaista, paljonko yrittäjä on oikeutettu laskuttamaan tekemistään töistä.

Tarkastuslautakunta toteaa ensinnä, että kyseisen hankinnan kilpailutus ja lautakuntakäsittely ovat tapahtuneet vuodenaikana, jolloin runsaatkin lumisateet ovat Pälkäneen ilmastossa jo mahdollisia. Jos talvikunnossapidon kilpailuttaminen tehdään näin myöhään, teknisen lautakunnan on vaikea enää tehdä päätöstä hankinnan keskeyttämisestä, vaikkei kunnan tarpeiden ja edun kannalta tyydyttäviä tarjouksia olisi saatu. Talvikunnossapidon kilpailutus on tehtävä kuukausia aiemmin kuin mainitussa tapauksessa on tehty.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että hankintojen kilpailutus on hoidettava niin, että edullisimmaksi katsottava tarjous voidaan hyväksyä kokonaisuudessaan ja kirjallinen sopimus tarjouksen tekijän kanssa allekirjoittaa ennen töiden aloittamista. Tarkastuslautakunta on jo arviointikertomukseensa vuodelta 2022 kirjannut seuraavasti: ”Tarkastuslautakunta muistuttaa, että vuokralle ottamiset ja muut kunnan tekemät sopimukset tulee tehdä kirjallisesti ennen sopimuskauden alkamista.”

Toinen kiistanalainen hankinta-asia on teknisen lautakunnan 30.5.2024 (§ 53) käsittelemä asia Kuivatun yhdyskuntapuhdistamolietteen vastaanottaminen, tarjousten käsittely. Hävinneen tarjouksen tehneelle yrittäjälle toimitettuun pöytäkirjanotteeseen jäi erehdyksessä liittämättä muutoksenhakuohje, minkä vuoksi valitusaika ei alkanut otteen toimittamisesta, vaan yrittäjä on ollut oikeutettu tekemään ja on myös tehnyt hankintapäätöksestä valituksen Markkinaoikeuteen vielä vuoden 2025 puolella. Kiistanalainen kysymys koskee sitä, onko kunta hankintapäätöksen jälkeen olennaisella tavalla muuttanut kilpailutetun toiminnan ehtoja. Kuten edellä jo todettiin, tarkastuslautakunta ei ota kantaa itse kiistakysymykseen.

Kiireestä tai huolimattomuudesta johtuvat epäselvyydet teknisen toimen kilpailutuksissa herättävät kysymyksen, onko valtuuston tämän vaalikauden aikana myöntämällä lisäresurssilla teknisen toimen henkilöstöön ollut toivottu vaikutus teknisen osaston toimintaan. Erityisesti kilpailutusten osalta on tarkasteltava, saadaanko ne hoidettua asianmukaisesti kunnan oman henkilöstön voimin vai onko tarkoituksenmukaista käyttää ulkopuolisia palveluita.

Teknisen osaston toiminta on jo selvitysten ja kehittämistoimien kohteena. Hyväksyessään talouden tasapainotusohjelman tammikuussa 2025 valtuusto edellytti, että teknisten palveluiden henkilöstöresurssien käyttö ja tehostamismahdollisuudet sekä oman toiminnan ja ostopalveluiden suhde toisiinsa tulee tarkastella ja tuoda tarvittavilta osin päätöksentekoon 31.5.2025 mennessä. Kunnanhallitus on kokouksessaan 12.5.2025 käsitellyt ulkopuolisen tahon tekemän teknisten palveluiden henkilöstöorganisaatioselvityksen, jonka pohjalta tehdään teknisen toimen sisäisiä henkilöstötoimenpiteitä vielä kevään ja syksyn 2025 aikana. Samassa yhteydessä todettiin, että kunta on tilannut kaikkien hankintojensa auditoinnin.

Teknisen lautakunnan, kunnanhallituksen, tarkastuslautakunnan ja valtuuston, jotka uudessa kokoonpanossa aloittavat toimintansa kesäkuussa 2025, tulee saada riittävästi tietoa teknisen toimen henkilöstöorganisaatiossa toteutettavista toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista sen arvioimiseksi, onko niillä saatu toivotulla tavalla toimintaa tehostettua.

Pälkäneellä 13.5.2025

Jyri Kankila, puheenjohtaja

Raimo Ohtonen, varapuheenjohtaja

Taina Aspila

Pekka Linnainmaa

Tessa Manni

Katja Saarinen

Veli-Matti Salakka